

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กฤษณศักดิ์ กัณฐสุทธิ. การศึกษาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยสมัยรัชกาลที่ 3 จากภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2527.
- กมล รอดคล้าย. ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของครูภาษาไทยในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมไทย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- กำจร สุนพงษ์ศรี. ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ส่งเสริมศิลปศึกษา, ม.ป.ป.
- กำจร สุนพงษ์ศรี. ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก : ศิลปะก่อนประวัติศาสตร์และศิลปะยุคโบราณ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คาร์เดียม เพรสบุ๊ก, 2524.
- กীরติ บุญเจือ. ปรัชญาศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2522.
- เกษร ธิตะจारी. ศิลปะชั้นนำ. โครงการตำรา และเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- ขอนแก่น, มหาวิทยาลัย. สิ่งแห่งเร้นในจิตรกรรมฝาผนังอีสาน. การสัมมนาวิชาการเรื่อง สิ่งแห่งเร้นในงานจิตรกรรมฝาผนังอีสาน. ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2526.
- ครุศาสตร์, คณะ. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2538). กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- คีฤทธิ ปราโมช, ม.ร.ว. การศึกษาการสืบทอดและการเสริมสร้างวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.
- จำเนียร ช่างเชติ และคณะ. จิตวิทยาการรับรู้และการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2516.
- จิรพันธ์ สมประสงค์. ประวัติศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2533.
- จุลทัศน์ พยามรานนท์. "พื้นเดิมของศิลปกรรมไทย" วารสารศิลปกรรม ฉบับที่ 2 (2526): 10-12.
- จุลทัศน์ พยามรานนท์. เอกสารชุดการสอนชุดวิชาไทยศึกษา : อารยธรรม. เล่มที่ 2 หน่วยที่ 6-11. กรุงเทพมหานคร: บริษัทวิคตอรีเพาเวอร์พอยท์ จำกัด, 2529.

จุลทัศน์ พยามรานนท์. หลักฐานทางวัฒนธรรมของสังคมที่ปรากฏในงานจิตรกรรมไทย.

วารสารราชบัณฑิตสถาน 10 (กรกฎาคม-กันยายน 2528): 75, 79-82.

ชมพูนุท พงษ์ประยูร. จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย. พระนคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิพร, 2521.

ชมพูนุท พงษ์ประยูร. จิตรกรรมฝาผนังและภาพลายเส้นในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์คุรุสภา พระสุเมรุ, 2515.

ชูศิริ จามรमान. อิทธิพลจีนที่มีต่อศิลปกรรมไทยสมัยอยุธยาตอนต้น. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา, 2520.

เชื้อ สารีมาน. ค่าน้ำในจิตรกรรมฝาผนังและภาพลายเส้นในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์คุรุสภาพระสุเมรุ, 2515.

ทบวงมหาวิทยาลัย. แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 7 (2535.2539).

กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2535.

เทวินทร์ เอี่ยมมี. การพัฒนาแบบเรียนทางศิลปศึกษาเรื่อง การเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะ สำหรับ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

2537.

เทียนชัย ตั้งพรประเสริฐ. คุณค่าของจิตรกรรมฝาผนังไทย ตามการรับรู้ของนักศึกษาศิลปะทัศนกรรม

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 สังกัดกรมอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

ธาดา สุทธิเนตร. ภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดโพธิ์บางโอ อ.บางกรวย จ.นนทบุรี.

สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2527.

ธิดา โมสิกรัตน์. เอกสารการสอนชุดวิชาไทยศึกษา. หน่วยที่ 8. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2538.

น. ณ ปากน้ำ (นามแฝง). ความงามของศิลปะไทย. ธนบุรี: อมรการพิมพ์, 2510.

น. ณ ปากน้ำ (นามแฝง). จิตรกรรมสมัยรัตนโกสินทร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์,

2525.

น. ณ ปากน้ำ (นามแฝง). จิตรกรรมสมัยอยุธยาตอนกลางและตอนปลายระยะแรก สกุลช่าง นนทบุรี

ณ วัดชมภูเวกและวัดปราสาท. กรุงเทพมหานคร: ศรีบุญอุตสาหกรรม, 2530.

น. ณ ปากน้ำ (นามแฝง). วัดมณีมาวาส. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2526.

น. ณ ปากน้ำ (นามแฝง). ศิลปกรรมแห่งอาณาจักรศรีอยุธยา. กรุงเทพมหานคร: ธเนศวรการพิมพ์,

2519.

- เนื้ออ่อน ขรวัทองเขียว. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของไทย ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ประคอง กรรณสุด. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- ประทีป ชุมพล. ปรัชญาและแนวคิดในงานจิตรกรรมฝาผนังสกุลช่างรัตนโกสินทร์. รายงานการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยศิลปากร, 2529.
- ประยูร อุสุชาภา และ ศิลป์ชัย ชื่นประเสริฐ. เอกสารการสอนชุดวิชาศิลปะกับสังคมไทย : ความหมายและลักษณะของศิลปะไทย. เล่มที่ 1 หน่วยที่ 1-5. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533.
- ประเสริฐ คีร์ธนา. ความเข้าใจในศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2525.
- ปิยนุช สายทอง. การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังของประเทศไทย. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (โบราณคดี) มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2523.
- บุญรัตน์ พิษณุไพบูลย์. ความซาบซึ้งในภาพจิตรกรรม : สุนทรียภาพบนพื้นที่สองมิติ. วารสารครุศาสตร์ 22 (กรกฎาคม-กันยายน 2536): 77-89.
- ผานิต ฅ ลำปาง. ภาพจิตรกรรมฝาผนังอิโรติกในลานนาไทย. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (โบราณคดี) มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2517.
- พนิดา ปั้นเทียน. จิตรกรรมฝาผนังที่พระอุโบสถ วัดมหาสมณาราม จังหวัดเพชรบุรี. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2526.
- พวงชมพู หนึ่งสวัสดิ์. ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดหน้าพระธาตุ อ.ปากช่องชัย จ.นครราชสีมา. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2526.
- พัชรินทร์ ศุภประมุข. ชีวิตชาวบ้านในจิตรกรรมฝาผนัง จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2529.
- พัชรี สาริกบุตร. ความรู้เบื้องต้นในการซ่อมแซมสงวนรักษาโบราณวัตถุและจิตรกรรมฝาผนัง. นครปฐม: แผนกบริการกลาง สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์, 2524.
- พัทยา สายหุ. อภิปรายการศึกษาและการสืบทอด และการเสริมสร้างวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.
- พิสิฐ เจริญวงศ์. มรดกของชาติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ฉลองรัตน์, 2536.
- พิสิฐ เจริญวงศ์. ศิลปะถ้ำในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วิกตอรีเฟ้าเวอร์พอยต์, 2531.

- พีระพงษ์ กุลพิศาล. การรับรู้ทางศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2533.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. คุณค่าทางสุนทรียภาพกับการชื่นชมผลงานศิลปะ ใน นิทรรศการศิลปกรรม วิชาการ 35 คณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. กรุงเทพมหานคร: พันนี้พับบลิชชิง, 2535.
- ไพโรจน์ สโมสร. จิตรกรรมฝาผนังอีสาน. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์ พรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2532.
- ไพโรจน์ สโมสร. สิ่งแห่งเร้นในจิตรกรรมฝาผนังอีสาน. การสัมมนาเรื่อง สิ่งแห่งเร้นในงานจิตรกรรมฝาผนังอีสาน, 2-4 ธันวาคม 2526. ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มหาสารคาม, มหาวิทยาลัย. คู่มือและหลักสูตรระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2538. มหาสารคาม: งานบริการการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2538.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. อิทธิพลของระบบการเรียนการสอนสองระบบที่มีต่อศิลปศึกษา. ในทัศนศิลป์เชิงปฏิบัติการ : ภาพพิมพ์ (ตุลาคม 2530): 40-45.
- มานพ อิศรเดช. การศึกษาจิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยา สกลช่างเพชรบุรีที่วัดใหญ่สุวรรณาราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2527.
- ลัลลนา ศิริเจริญ. การศึกษาคุณค่าของชาดกเพื่อใช้ในการสอนวรรณคดีไทย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.
- วชิราภรณ์ อมฤตนันท์. "การเปรียบเทียบค่านิยมเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กับนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา". รายงานผลการวิจัยทางประชากรศึกษาและสิ่งแวดล้อม. ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530. (อัดสำเนา)
- วดีพรรณ ฤาไชยคาม. ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่พระที่นั่งทรงผนวช วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม อัมเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2524.
- วรรณิภา ณ สงขลา. การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร, 2528.
- วรรณิภา ณ สงขลา. จิตรกรรมไทยประเพณี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2533.

- วรรณิ มณฑารักษ์. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทยของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะศิลปกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- วิทย์ พัฒนกันเงิน. จิตรกรรมไทย. วารสารวัฒนธรรมไทย 19 (มกราคม 2523): 31.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. จิตรกรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2523.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. จิตรกรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าของคุรุสภา, 2539.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. ศิลปะไทยที่น่ารู้. กรุงเทพมหานคร: บริษัท โอเอส พรินต์ติ้ง เฮาส์ จำกัด, 2529.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. ศิลปะน่ารู้ ในสองศตวรรษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ปาณยา, 2525.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 5 นาทีกับศิลปะไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์มณี, 2522.
- วิภาวรัตน์ ประดิษฐ์ตรีสิริ. จิตรกรรมฝาผนังวัดบางยี่ขัน. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2527.
- วิรัตน์ พิชญ์เพญาลัย. สุนทรียศาสตร์ศึกษา คุณค่า และปรัชญา ใน เอกสารอบรมสัมมนาอาจารย์ ผู้สอนศิลปะของสถานศึกษาฝึกหัดครูทั่วประเทศ. หน้า 17-26 กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2516.
- เวงค์ เคล้า. จิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย. ในหนังสือรวมเอกสารวัดสุทัศน์เทพวราราม ราชวรมหาวิหาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บริษัทไทยวิชูเอล, 2528.
- ศิลป์ พีระศรี. วิวัฒนาการแห่งจิตรกรรมฝาผนังของไทย. แปลโดย สุภัทรดิศ ดิศกุล ศ.ม.จ. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร, 2502.
- ศิลป์ พีระศรี. ศิลปะสงเคราะห์. แปลโดย เสถียรโกเศศ. ธนบุรี: สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2515.
- ศิลปกรรมศาสตร์, คณะ. หลักสูตรคณะศิลปกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.
- ศิลป์ชัย ชื่นประเสริฐ. จิตรกรรมไทยภาคกลางก่อนพุทธศตวรรษที่ 21. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2526.
- ศิลปากร, กรม. โครงการอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังเร่งด่วน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์มณี, 2529.
- ศิลปากร, กรม. วิทยาศาสตร์กับการอนุรักษ์มรดกไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์ พรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2531.
- ศิลปากร, กรม. วิวัฒนาการแห่งจิตรกรรมฝาผนังไทย. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร, 2502.
- ศิลปากร, กรม. หนังสือเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม เนื่องในโอกาสเปิดศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วิคตอรีเพาเวอร์พอยต์ จำกัด, 2531.

- ศิลปากร, มหาวิทยาลัย. "รายงานการประชุมสัมมนาเรื่อง สถานะการศึกษาศิลปะในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย". 26-28 กรกฎาคม 2527.
- ศิลปากร, มหาวิทยาลัย. หลักสูตรและระเบียบการศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม ปีพุทธศักราช 2530 (ฉบับร่าง). กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา, 2530.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. เอกสารแนบแนวการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2530.
- ศึกษาศาสตร์, คณะ. คู่มือการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2538. ขอนแก่น: ฝ่ายวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2538.
- สงขลานครินทร์, มหาวิทยาลัย. วิทยาเขตปัตตานี. คู่มือการศึกษาระดับปริญญาตรี 2538. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 2538.
- สงวน รอดบุญ. ศิลปกรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2529.
- สงวน รอดบุญ. ศิลปกรรมไทยกับการศึกษาในปัจจุบัน. วารสารศิลป์ 6 (มิถุนายน-สิงหาคม 2529): 14-16.
- สงวน รอดบุญ. ศิลปะกับการศึกษา ประมวลบทความเกี่ยวกับความหมายและคุณค่าของศิลปศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โรงเรียนสตรีเนติศึกษา, 2515.
- สงวน รอดบุญ. ศิลปะกับมนุษย์. พระนคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2525.
- สน สีมাত্রัง. "การออกแบบจิตรกรรมฝาผนังไทย". การอบรมทางเทคนิคและวิชาการว่าด้วยการอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง ณ อาคารดำรงราชานุภาพ กรมศิลปากร 27 ตุลาคม - 31 ธันวาคม 2524. (อัดสำเนา)
- สน สีมাত্রัง. จิตรกรรมฝาผนังสกุลช่างรัตนโกสินทร์. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์การพิมพ์, 2522.
- สมชาติ มณีโชติ. จิตรกรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2529.
- สมชาย นิลอาธิ. สิ่งแฝงเร้นในจิตรกรรมฝาผนังอีสาน. การสัมมนาเรื่อง สิ่งแฝงเร้นในงานจิตรกรรมฝาผนังอีสาน, 2-4 ธันวาคม 2526. ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สวนศรี ศรีแพงพงษ์. สุนทรียะทางทัศนศิลป์. กรุงเทพมหานคร: โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์, 2534.
- สวัสดิ์ ดันดีสุข. "คุณค่าของจิตรกรรมฝาผนัง". การอบรมทางเทคนิคและวิธีการ ว่าด้วยการสงวนรักษาศิลปะจิตรกรรมฝาผนัง ณ อาคารดำรงราชานุภาพ กรมศิลปากร, 2518-2519. (อัดสำเนา)

- ลันติ เล็กสุขุม. ศิลปะเชียงใหม่ (ศิลปะล้านนา) และศิลปะสุโขทัย. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2534.
- ลันติ เล็กสุขุม. เอกสารการสอนชุดวิชาไทยศึกษา. หน่วยที่ 11. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2538.
- ลันติ เล็กสุขุม. เอกสารการสอนชุดวิชาศิลปะกับสังคมไทย : จิตรกรรมไทย-แบบประเพณีและแบบสากล. เล่มที่ 1 หน่วยที่ 1-5. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533.
- ลันติ เล็กสุขุม และ กมล ฉายาวัดนะ. จิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยา. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2524.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น, 2535.
- สุชา จันท์เอม. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2517.
- สุชาติ เกาทอง. ศิลปะกับมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเคียนส์โตร์, 2532.
- สุเชาว์ พลอยชุม. สุนทรียศาสตร์ ปัญหาและทฤษฎีว่าด้วยความงามและศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2534.
- สุดา งามเหลือ. การศึกษาจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถ วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2524.
- สุธิดา วัลลภาพันธ์. จิตรกรรมฝาผนังวัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2526.
- สุทธิลักษณ์ ไชยสุต. จิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ วัดไร่ขุ่นน้ำ พิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2518.
- สุภัทรดิศ ดิศกุล, ม.จ. ประวัติย่อศิลปะลังกา ชาว ขอม. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2528.
- สุภัทรดิศ ดิศกุล, ม.จ. ศิลปะในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์การพิมพ์, 2528.
- สุรศักดิ์ เจริญวงศ์. เอกสารการสอนชุดวิชาศิลปะกับสังคมไทย : จิตรกรรมไทย กรรมวิธีและการแสดงออก. เล่มที่ 2 หน่วยที่ 6-10. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533.
- อภัย นาคคง. ความรู้เบื้องต้นวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์. กรุงเทพมหานคร: ท.วัฒนาการพิมพ์, 2523.
- อรายน เลาสัตย์. จิตรกรรมฝาผนังวัดไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ : การศึกษาในด้านอิทธิพลร่วม. ปัตตานี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี, 2530.

อัคนีย์ ชูอรุณ. ประวัติศาสตร์ศิลปะยุคโบราณและยุคกลาง. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้ง
เฮ้าส์, 2536.

อัมไพ ตรีณสาร. ขยายมุมมองการเรียนรู้ศิลปะ. วารสารครุศาสตร์ 22 (กรกฎาคม-กันยายน
2536): 64-76.

ภาษาอังกฤษ

Boisselier, Jean. Thai painting. Translated by Janet Seligman Kodansma
International. Tokyo: n.p., 1967.

Burkhardt, Robert C. Spontaneous and deliberate ways of learning.
Pennsylvania: International Textbook, 1962. Materials.

Feilden, Bernard M. An Introduction to conservation of cultural property.
Rome: UNESCO, 1997.

Graham, C.H. Vision and visual perception. New York: John Wiley & Son, 1965.

Gregory, R.L. Eye and brain. England: World University Library, 1973.

Helms, Donald B. and Tumer, Jeffrey S. Exploring child behavior.
Tokyo: C.B.S. College Publishing, 1981.

Hurwitz, A and Madeja, S. The joyous vision : a source book for
elementary art appreciation. New Jersey: Prentice-Hall, 1977.

Mattil, E.L. and Marzan, B. Meaning in children's art. New York:
Prentice-Hall, 1981.

Michael, J.A. Art and adolescence : teaching art at the secondary level.
New York: Teaching College Press, Columbia University, 1983.

Tyler, R.W. Basic principles of curriculum and instruction. Chicago:
The University of Chicago Press, 1971.

Rosinski, Richard R. The development of visual perception. Santa
Monica, CA: Goodyear Publishing Co., 1977.

Rouse, S.N. Visual perception : an integral part of the art education
curriculum. Dissertation abstracts international 32 (1994): 1500.

Ruch, J. Psychology : the personal science. Belmont: Wansworth, 1984.

Zelanski, P. and Fisher, M.P. The art of seeing. New Jersey:
Prentice-Hall, 1991.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หลักสูตรศิลปศึกษา เฉพาะวิชาเอกศิลปศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา
(60 หน่วยกิต)

รายวิชาบังคับ (44 หน่วยกิต)

รหัส	ชื่อรายวิชา	หน่วยกิต
2709101	ศิลปศึกษาขั้นนำ	2(2-0-4)
2709103	การวาดเส้น	2(1-2-3)
2709105	การออกแบบ	2(1-2-3)
2709110	การเขียนภาพคนและจัดองค์ประกอบ	2(1-2-3)
2709112	ประวัติศาสตร์ศิลปะ	2(2-0-4)
2709113	ประติมากรรมสำหรับครู	2(1-2-3)
2709160	ศิลปะพื้นบ้าน	2(2-0-4)
2709161	การเขียนแบบ	2(1-2-3)
2709202	ภาพพิมพ์สำหรับครู	2(1-2-3)
2709203	จิตรกรรมสำหรับครู	2(1-2-3)
2709218	ศิลปะไทย	2(2-0-4)
2709230	ศิลปะสมัยใหม่และร่วมสมัย	2(2-0-4)
2709243	ศิลปะในโรงเรียนประถมศึกษา	2(2-0-4)
2709244	ศิลปะในโรงเรียนมัธยมศึกษา	2(2-0-4)
2709250	การออกแบบอุตสาหกรรมศิลป์	2(1-2-3)
2709270	การออกแบบบรรจุภัณฑ์	2(1-2-3)
2709310	การออกแบบพาณิชย์ศิลป์	2(1-2-3)
2709317	การออกแบบตกแต่งภายใน	2(1-2-3)
2709324	ประวัติและปรัชญาของศิลปศึกษา	2(2-0-4)
2709325	ศิลปวิจารณ์	2(2-0-4)
2709411	สุนทรียศึกษา	2(2-0-4)

2709441 การศึกษาศิลปะภายใต้การนิเทศ	2(1-2-3)
2709102 วัสดุและการออกแบบ	2(1-2-3)
2709108 แผนการออกแบบ	2(1-2-3)
2709109 การปฏิบัติงานศิลปะ	2(1-2-3)
2709111 วัสดุวิทยา	2(2-0-4)
2709150 การประดิษฐ์เครื่องหนัง 1	2(1-2-3)
2709154 งานพลาสติก 1	2(1-2-3)
2709200 ทักษะศิลป์	2(1-2-3)
2709204 ภาพพิมพ์และการประกอบเรื่องสำหรับครู	2(1-2-3)
2709205 การเขียนภาพคนชั้นสูง	2(1-2-3)
2709206 การเขียนภาพสีน้ำสำหรับครู	2(1-2-3)
2709207 เครื่องดินเผา	2(1-2-3)
2709209 การเขียนและการออกแบบตัวอักษร	2(1-2-3)
2709211 ภาพพิมพ์ไม้สำหรับครู	2(1-2-3)
2709212 การเขียนภาพสีน้ำมันสำหรับครู	2(1-2-3)
2709217 ประติมากรรมเครื่องดินเผาและเครื่องเคลือบ	2(1-2-3)
2709219 การเขียนและแรเงางานสถาปัตยกรรม	2(1-2-3)
2709220 การเขียนแบบและออกแบบชั้นสูง	2(1-2-3)
2709221 ศิลปะตะวันออก	2(2-0-4)
2709222 ศิลปะตะวันตก	2(2-0-4)
2709224 ประวัติศาสตร์ประติมากรรม	2(2-0-4)
2709255 การช่างอุตสาหกรรม	2(1-2-3)
2709225 ประวัติศาสตร์จิตรกรรม	2(2-0-4)
2709228 การวาดภาพทิวทัศน์	2(1-2-3)
2709229 ศิลปะไทยชั้นสูง	2(1-2-3)
2709258 การประดิษฐ์และการออกแบบเครื่องประดับ	2(1-2-3)
2709301 ภาพพิมพ์ไม้ชั้นสูง	2(1-2-3)
2709305 การทำหุ่นจำลอง	2(1-2-3)
2709306 ภาพพิมพ์แม่พิมพ์ผ้าไหม	2(1-2-3)
2709307 ประติมากรรมไม้สำหรับครู	2(1-2-3)

2709308	ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ	2(1-2-3)
2709309	ภาพพิมพ์แม่พิมพ์หิน	2(1-2-3)
2709311	วิจัยศิลปะไทย	2(2-0-4)
2709312	ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะขั้นสูง	2(1-2-3)
2709313	การออกแบบพาณิชย์ศิลป์ขั้นสูง	2(1-2-3)
2709316	การออกแบบเครื่องแต่งกาย	2(1-2-3)
2709318	การวาดเส้นขั้นสูง	2(1-2-3)
2709319	ประติมากรรมขั้นสูง	2(1-2-3)
2709320	จิตรกรรมขั้นสูง	2(1-2-3)
2709321	การออกแบบเครื่องเรือน	2(1-2-3)
2709322	ปัญหาการออกแบบตกแต่งภายใน	2(1-2-3)
2709361	คอมพิวเตอร์กราฟิกส์สำหรับครู	2(1-2-3)
2709401	การวางแผนและการจัดโรงฝึกงาน	2(1-2-3)
2709402	ประติมากรรมโลหะ	2(1-2-3)
2709403	ประติมากรรมหิน	2(1-2-3)
2709404	ประติมากรรมไม้ขั้นสูง	2(1-2-3)
2709405	ประติมากรรมโลหะขั้นสูง	2(1-2-3)
2709406	ประติมากรรมหินขั้นสูง	2(1-2-3)
2709407	การออกแบบขั้นสูง	2(1-2-3)
2709408	การออกแบบสถาปัตยกรรม	2(1-2-3)
2709409	การออกแบบเครื่องเรือนขั้นสูง	2(1-2-3)
2709410	การออกแบบตกแต่งภายในขั้นสูง	2(1-2-3)
2709413	การเขียนภาพสีน้ำมันขั้นสูง	2(1-2-3)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา

(44 หน่วยกิต)

หลักสูตร 4 ปี

1.	วิชาศึกษาทั่วไป	32	หน่วยกิต
2.	วิชาชีพครู	ไม่น้อยกว่า	38 หน่วยกิต

3. วิชาเอก	ไม่น้อยกว่า	44	หน่วยกิต
4. วิชาโท	ไม่น้อยกว่า	18	หน่วยกิต
5. วิชาเลือกเสรี		5-10	หน่วยกิต
	รวมแล้วไม่น้อยกว่า	140	หน่วยกิต

หลักสูตรเทียบ 4 ปี

1. วิชาชีพครู	ไม่น้อยกว่า	21	หน่วยกิต
3. วิชาเอก	ไม่น้อยกว่า	38	หน่วยกิต
4. วิชาโท	ไม่น้อยกว่า	18	หน่วยกิต
5. วิชาเลือกเสรี		0-3	หน่วยกิต
	รวมแล้วไม่น้อยกว่า	80	หน่วยกิต

วิชาเอก วิชาโท และรายวิชา

หลักสูตร 4 ปี	ไม่น้อยกว่า	44	หน่วยกิต
หลักสูตรเทียบ 4 ปี	ไม่น้อยกว่า	38	หน่วยกิต

1. หลักสูตร 4 ปี ไม่น้อยกว่า 44 หน่วยกิต

1.1 วิชาเอกบังคับ 28 หน่วยกิต ประกอบด้วย

วิชาเอกบังคับ ก 20 หน่วยกิต

ศล 111	หลักการศิลปศึกษา	2(2-0)
ศล 141	หลักการออกแบบสำหรับครู	2(2-0)
ศล 151	ประวัติศาสตร์ศิลป์ 1	2(2-0)
ศล 211	หลักสูตรและการสอนศิลปศึกษา 1	2(2-0)
ศล 252	ประวัติศาสตร์ศิลป์ 2	2(2-0)
ศล 312	หลักสูตรและการสอนศิลปศึกษา 2	2(2-0)
ศล 321	จิตกรรมสำหรับครู	2(2-0)
ศล 371	ภาพพิมพ์สำหรับครู	2(2-0)
ศล 431	ประติมากรรมสำหรับครู	2(2-0)
ศล 461	สุนทรียศึกษาและการวิจารณ์	2(2-0)

วิชาเอกบังคับ ข 8 หน่วยกิต

ศป 110	การวาดเขียนเบื้องต้น	2(1-2)
อศ 120	การเขียนแบบเบื้องต้น	2(1-2)
ศป 160	ศิลปะไทยเบื้องต้น	2(1-2)
ศป 162	ศิลปะพื้นบ้านไทย	2(2-0)

1.2 วิชาเอกเลือก ไม่น้อยกว่า 16 หน่วยกิต

ให้นักศึกษาไปเลือกเรียนรายวิชาอื่น ๆ ตามบุรพวิชาในหลักสูตรวิชาเอกทัศนศิลป์และหลักสูตรวิชาเอกออกแบบทัศนศิลป์

2. หลักสูตรเทียบ 4 ปี ไม่น้อยกว่า 38 หน่วยกิต

2.1 วิชาเอกบังคับ 28 หน่วยกิต ให้นักศึกษาเรียนเช่นเดียวกับวิชาเอกบังคับหลักสูตร 4 ปี

2.2 วิชาเอกเลือก ไม่น้อยกว่า 10 หน่วยกิต

ให้นักศึกษาไปเลือกเรียนรายวิชาอื่น ๆ ในวิชาพื้นฐานเฉพาะด้าน ในหลักสูตรวิชาเอกทัศนศิลป์และหลักสูตรวิชาเอกออกแบบทัศนศิลป์

3. หลักสูตรวิชาโทศิลปศึกษา ไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต

3.1 วิชาโทบังคับ เรียน 10 หน่วยกิต

ศล 111	หลักการศิลปศึกษา	2(2-0)
ศล 151	ประวัติศาสตร์ศิลป์ 1	2(2-0)
ศป 160	ศิลปะไทยเบื้องต้น	2(1-2)
ศล 211	หลักสูตรและการสอนศิลปศึกษา 1	2(2-0)
ศล 252	ประวัติศาสตร์ศิลป์ 2	2(2-0)

3.2 วิชาโทเลือก 8 หน่วยกิต

ให้นักศึกษาไปเลือกเรียนในวิชาเอกบังคับและ/หรือวิชาเอกเลือกนอกเหนือจากวิชาโทบังคับ

4. วิชาเลือกเสรี

ให้เลือกเรียนรายวิชาใด ๆ ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต เพื่อให้ได้จำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 140 หน่วยกิต ทั้งนี้โดยคำแนะนำและเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาและหัวหน้าภาควิชาที่นักศึกษาไปเลือกเรียน

มหาวิทยาลัยขอนแก่น
หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา
(64 หน่วยกิต)

วิชาพื้นฐานศิลปะ (38 หน่วยกิต)

รหัส	ชื่อรายวิชา	หน่วยกิต
211 124	ศิลปะไทย 1	3(1-4-4)
211 125	กายวิภาคสำหรับครูสอนศิลปะ 1	2(1-2-3)
211 222	องค์ประกอบศิลป์เบื้องต้นสำหรับครู	2(1-2-3)
211 223	กายวิภาคสำหรับครูสอนศิลปะ 2	2(1-2-3)
211 224	กายวิภาคสำหรับครูสอนศิลปะ 3	2(1-2-3)
211 322	ประวัติศาสตร์ศิลป์สากล	2(1-0-4)
211 325	พื้นฐานทางด้านสถาปัตยกรรมสำหรับครู	2(1-2-3)
211 328	ศิลปะไทย 2	3(1-4-4)
211 370	วาดเส้น 1	2(1-2-3)
211 371	วาดเส้น 2	2(1-2-3)
211 372	จิตรกรรม 1	2(1-2-3)
211 373	ทัศนียวิทยา	2(1-2-3)
211 375	หลักการเขียนเงา	2(1-2-3)
211 380	ประติมากรรม 1	2(1-2-3)
211 390	ภาพพิมพ์ 1	2(1-2-3)
211 421	ประวัติศาสตร์ศิลป์ไทย	2(2-0-4)
211 470	จิตรกรรม 2	2(1-2-3)
211 471	การออกแบบ	2(1-2-3)

วิชาเลือกศิลปะ (20 หน่วยกิต)

211 300	ปรัชญาศิลปะ	2(2-0-4)
211 323	ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน	2(1-2-3)
211 324	ศิลปะอีสาน	3(1-4-4)
211 327	ศิลปะวิจารณ์	2(1-2-3)

211 376 วาดเส้น 3	2(1-2-3)
211 410 การจัดนิทรรศการ	2(1-2-3)
211 477 จิตรกรรม 3	2(1-2-3)
211 381 การทำหุ่นจำลอง	2(1-2-3)
211 382 การออกแบบผลิตภัณฑ์	2(1-2-3)
211 420 ศิลปะไทย 3	3(1-4-4)
211 472 การทอข้อม 1	2(1-2-3)
211 473 การออกแบบโฆษณา	2(1-2-3)
211 474 การทอข้อม 2	2(1-2-3)
211 480 ประติมากรรม 2	2(1-2-3)
211 481 เครื่องปั้นดินเผา 1	2(1-2-3)
211 482 เครื่องปั้นดินเผา 2	2(1-2-3)
211 490 ภาพพิมพ์ 2	2(1-2-3)
211 491 การจัดรูปเล่มหนังสือและการทำภาพประกอบ	3(1-4-4)

หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต

สำหรับวิชาเลือกเสรีผู้เรียนสามารถเลือกลงทะเบียนเรียนวิชาภายในหรือนอกคณะศึกษาศาสตร์ได้ โดยได้รับความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา และไม่ขัดต่อระเบียบการลงทะเบียน

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา

(60 หน่วยกิต)

หมวดวิชาเอก จำนวน 60 หน่วยกิต (วิชาเอกเดี่ยว)

1. กลุ่มวิชาเอกบังคับ จำนวน 35 หน่วยกิต

277-301 ศิลปวิจักษ์ณ์	(2)
277-302 ประวัติศาสตร์ศิลป์	(2)
277-303 วาดเส้น	(3)
277-304 จิตรกรรม	(3)
277-305 ประติมากรรม	(3)

- 277-306 กายวิภาค (2)
- 277-307 องค์ประกอบศิลป์ (3)
- 277-308 การออกแบบเบื้องต้น (3)
- 277-309 ทฤษฎีสี (2)
- 277-310 การเขียนแบบเบื้องต้น (3)
- 277-311 ศิลปะไทยเบื้องต้น (2)
- 277-312 ศิลปะระดับประถมศึกษา (2)
- 277-313 ศิลปะระดับมัธยมศึกษา (2)
- 277-314 การวิจัยงานศิลปะ (3)
2. กลุ่มวิชาเอกเลือก จำนวน 10 หน่วยกิต
- 277-401 ศิลปะในคาบสมุทรภาคใต้ประเทศไทย (2)
- 277-402 การออกแบบกราฟิก (3)
- 277-403 ทักษะศิลป์ไทย (3)
- 277-404 ศิลปปริทัศน์ (2)
- 277-405 ศิลปะพื้นบ้าน (2)
- 277-406 การออกแบบอักษรและสัญลักษณ์ (2)
- 277-407 ประติมากรรมตกแต่ง (3)
- 277-408 ศิลปกรรมสำหรับงานด้านนิทรรศการ (2)
3. กลุ่มวิชาเลือกเอกแนว จำนวน 15 หน่วยกิต
- 3.1 กลุ่มวิชาเอกเลือกแนวครุศิลป์ จำนวน 15 หน่วยกิต
- 277-411 ทักษะศิลป์และการใช้สื่อการสอน (3)
- 277-412 จิตรกรรมสำหรับครูสอนศิลปศึกษา (2)
- 277-413 ประติมากรรมสำหรับครูศิลปศึกษา (2)
- 277-414 ภาพพิมพ์สำหรับครูสอนศิลปศึกษา (2)
- 277-415 ศิลปะประดิษฐ์ (2)
- 277-416 ศิลปนิพนธ์ : ครุศิลป์ (4)
- 3.2 กลุ่มวิชาเอกเลือกแนวมัณฑนศิลป์ จำนวน 15 หน่วยกิต
- 277-421 การออกแบบและเขียนแบบตกแต่งภายใน (3)

277-422	การก่อสร้างเบื้องต้น	(2)
277-423	การออกแบบจัดสวน	(2)
277-424	การออกแบบตกแต่งบ้านพักอาศัย	(2)
277-425	การออกแบบตกแต่งอาคารและสำนักงาน	(2)
277-426	ศิลปนิพนธ์ : มัณฑนศิลป์	(4)
3.3	กลุ่มวิชาเอกเลือกแนวจิตรกรรม จำนวน 15 หน่วยกิต	
277-441	วัสดุจิตรกรรม	(2)
277-442	การวิเคราะห์งานจิตรกรรม	(2)
277-443	จิตรกรรมสร้างสรรค์	(2)
277-444	จิตรกรรมไทยประยุกต์	(2)
277-445	จิตรกรรมส่วนบุคคล	(2)
277-446	ศิลปนิพนธ์ : จิตรกรรม	(4)
3.4	กลุ่มวิชาเอกเลือกแนวประติมากรรม จำนวน 15 หน่วยกิต	
277-451	ประติมากรรมส่วนบุคคล	(2)
277-452	วัสดุประติมากรรม	(2)
277-453	ประติมากรรมสร้างสรรค์	(2)
277-454	ประติมากรรมเครื่องปั้นดินเผา	(2)
277-455	ประติมากรรมไทย	(2)
277-456	ศิลปนิพนธ์ : ประติมากรรม	(4)
3.5	กลุ่มวิชาเอกเลือกแนวการออกแบบสิ่งพิมพ์ จำนวน 15 หน่วยกิต	
277-431	การออกแบบโฆษณาและประชาสัมพันธ์	(2)
277-432	การออกแบบสิ่งพิมพ์	(2)
277-433	การเขียนภาพประกอบและการ์ตูน	(2)
277-434	เทคโนโลยีการพิมพ์	(2)
277-435	การถ่ายภาพ	(2)
277-436	ศิลปนิพนธ์ : ออกแบบสิ่งพิมพ์	(4)

4. หมวดวิชาเลือกเสรี

จำนวนอย่างน้อย 8 หน่วยกิต โดยเลือกเรียนจากรายวิชาเลือกเสรีที่ภาควิชาต่าง ๆ เปิดสอนหรือเลือกเรียนจากรายวิชาของทุกคณะที่เปิดสอนในวิทยาเขตปัตตานี ซึ่งคณะเจ้าของวิชาจัดให้เป็นวิชาเลือกก็ได้ และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา

1.2 วิชาเอกบังคับ ข. 8 หน่วยกิต

AR 110 Introduction to Drawing	2(2-0-4)
ศล 110 การวาดเขียนเบื้องต้น	
AR 120 Introduction to Thai Art	2(2-0-4)
ศล 120 การเขียนแบบเบื้องต้น	
AR 160 Introduction of Thai Art	2(2-0-4)
ศล 160 ศิลปะไทยเบื้องต้น	
AR 162 Thai Folk Art	2(2-0-4)
ศล 162 ศิลปะพื้นบ้านไทย	

2. วิชาเอกเลือกให้เลือกรเรียน ดังนี้

หลักสูตร 4 ปี 16 หน่วยกิต

หลักสูตรเทียบ 4 ปี ไม่น้อยกว่า 10 หน่วยกิต

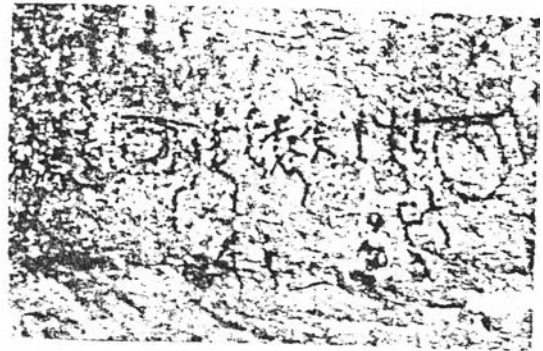
ให้นักศึกษาเลือกรเรียนรายวิชาอื่น ๆ ตามบรรพวิชาในหลักสูตรวิชาเอกทัศนศิลป์ และหลักสูตรวิชาเอกออกแบบทัศนศิลป์ สำหรับหลักสูตร 4 ปี ส่วนหลักสูตรเทียบ 4 ปี ให้นักศึกษาไปเลือกรเรียนรายวิชาอื่น ๆ ในวิชาพื้นฐานเฉพาะด้าน ในหลักสูตรวิชาเอกออกแบบทัศนศิลป์

ภาคผนวก ข

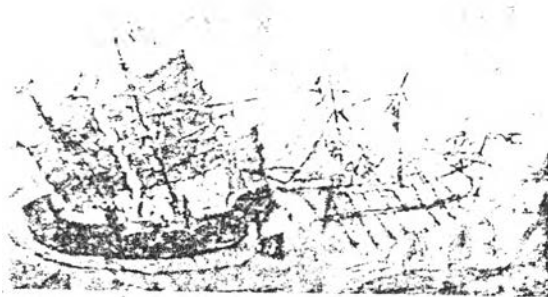
ศิลปะถ้ำ ภาพจิตรกรรมฝาผนัง

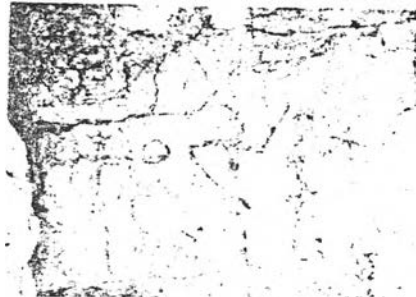
ภาพเขียนสีที่ถ้ำตาควง กาญจนบุรี

ภาพเขียนสีที่ผาแต้ม อุบลราชธานี

ภาพเขียนสีที่ถ้ำไวกิ้ง กระบี่

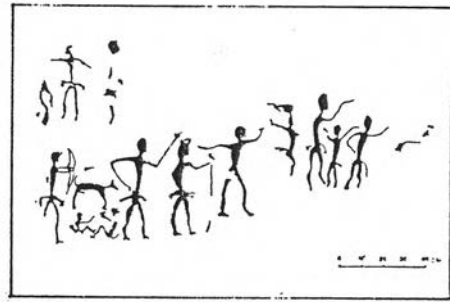
ภาพเขียนสีที่เขาคันทรงาม นครราชสีมา

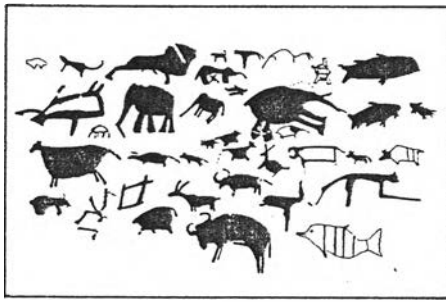
ภาพเขียนสีที่เขาลำร้าว อุทัยธานี

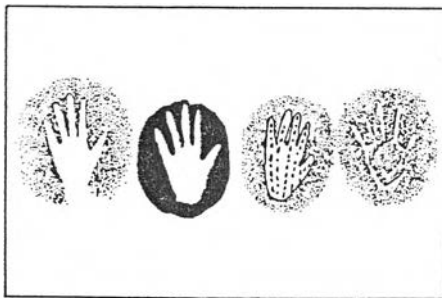
ภาพเขียนสีที่ถ้ำผีหัวโต กระบี่

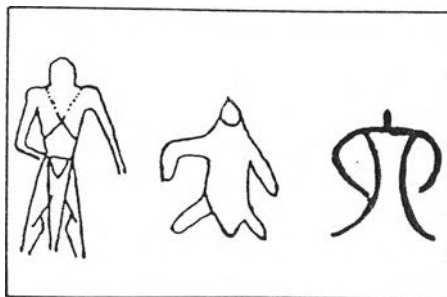
เพิงผาเขาจันทน์งาม อ.สีคิ้ว นครราชสีมา ภาพเขียนแสดงกลุ่มคนหลายวัยในอิริยาบถต่างๆ มีภาพสุนัขเลี้ยง(ตัวผู้) คนยิงธนู หญิงมีครรภ์ และคนพ้อนรำ สังเกตว่าคนมีน้องโป่ง

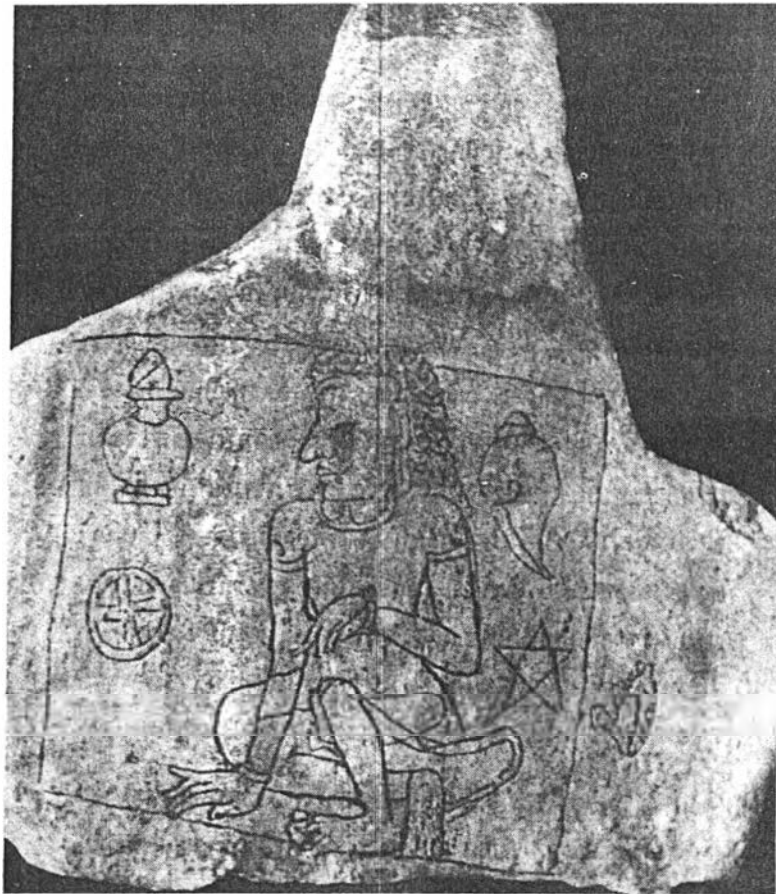
ภาพสัตว์จากแหล่งต่างๆในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้

ภาพมือพิมพ์ที่ อ.โขงเจียม อุบลราชธานี

ซ้าย ผาแต้ม อ.โขงเจียม อุบลราชธานี
กลาง ถ้ำอาจารย์สม อ.โนนสัง อุดรธานี
ขวา ถ้ำลายมือ7 อ.โพธิ์ไทร อุบลราชธานี

ภาพสลักลายเส้นบนแผ่นหิน สมัยทวาราวดี

จิตรกรรมฝาผนังในถ้ำอะชันตะ
ภาพพระโพธิสัตว์ปัทมปาณี ศิลปะอินเดีย

ภาพจิตรกรรมฝาผนังในถ้ำสิริริยะ ศิลปะลังกา

"อาหารเย็นมื้อสุดท้าย"
 โดยเลโอนาร์โด ดา วินชี
 ค.ศ.1495-1496 ที่วัดस्ता
 มารีอา เดลเล กราซี, มิลาน

จิตรกรรมบนเพดานในหอสวดมนต์ซิสทีน โดย ไมเคิลแอนเจโล ค.ศ.1512, โรม

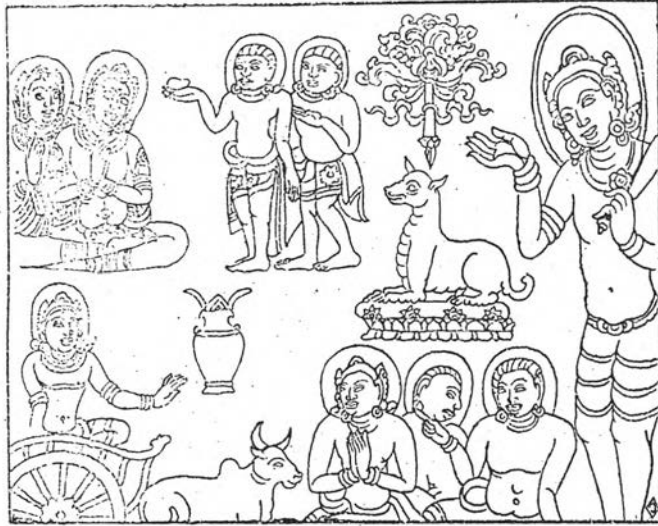
"นักปราชญ์แห่งเอเธนส์" โดยราฟาเอล ค.ศ.1509-1511 ณ กรุงวาติกัน

ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ถ้ำศิลป์ จังหวัดยะลา

ภาพเทวดาในรูปร่างควัควราชบุรณะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาพสลักบนแผ่นหิน ในวัดศรีชุม
จังหวัดสุโขทัย ราว พ.ศ. 1830
ได้แบบอย่างมาจากลังกา

๑. เดิมทีเป็นรูปช้าง ๑ ตัว ขนบแบบเขมร
เป็นพระนางเสนาบดี ขุนนางและพระบริวาร
เรื่องดินแดนแห่งนี้เป็นที่รบพุ่งสืบสืบ

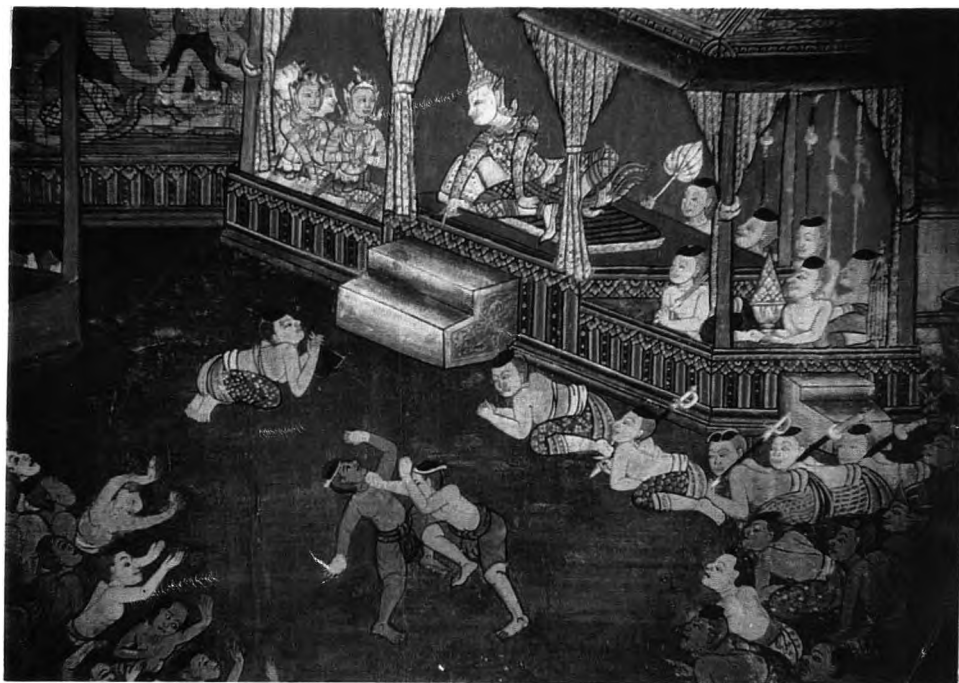

จิตรกรรมอันทรงคุณค่าในวัด
เจดีย์เจ็ดแถว อำเภอศรีสัชชนาลัย
จังหวัดสุโขทัย (ราว พ.ศ. ๑๘๔๘)
ช่วยให้เราพบความจริงว่า ใน
เวลานั้นได้มีการสร้างพระพุทธรูป
แบบไทยขึ้นแล้ว ส่วนภาพอื่นๆ
ยังคงมีลักษณะเป็นแบบอินเดียอยู่

จิตรกรรมฝาผนังที่วัดเจดีย์เจ็ดแถว อำเภอศรีสัชชนาลัย
จังหวัดสุโขทัย (ราว พ.ศ. 1848)

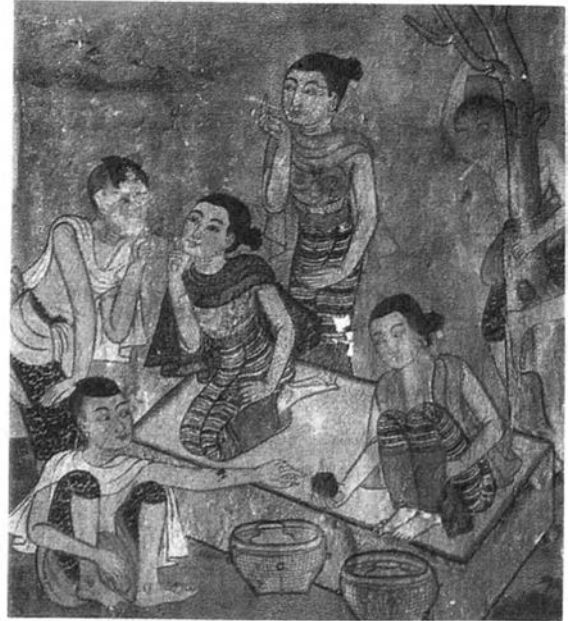

ภาพชีวิตชาวบ้านแถบกำแพงเมืองริมน้ำ ณ วัดมณีมาวาส(วัดกลาง) อ.เมือง จังหวัดสงขลา

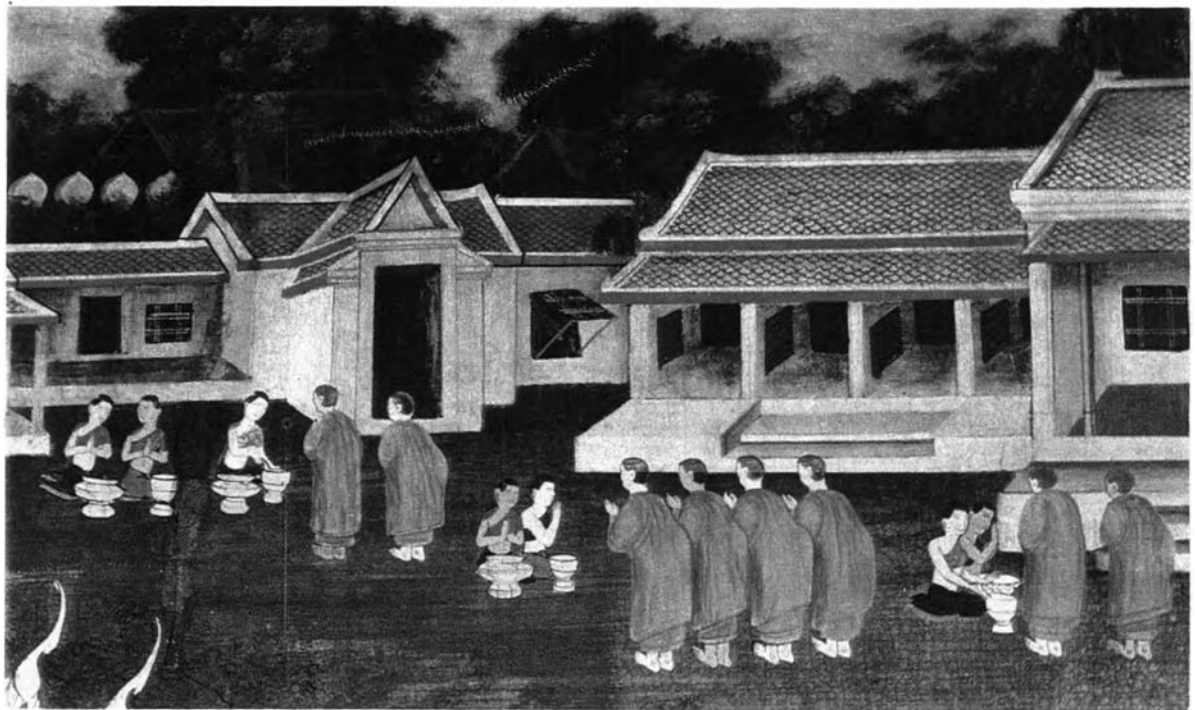

ภาพการชกมวยหน้าพระที่นั่ง ณ วัดมณีมาวาส(วัดกลาง) อ.เมือง จังหวัดสงขลา

เรื่องราวที่มนุษย์เกี่ยวข้องกับมนุษย์ด้วยกัน

ภาพจิตรกรรมฝาผนังวิหารลายคำ วัดพระสิงห์ อ.เมือง จ. เชียงใหม่ จิตรกรรมแบบลานนาไทย

การทำบุญอุทิศบาตรของสาวชาววัง จากผนังพระอุโบสถวัดราชประดิษฐาราม กรุงเทพมหานคร

เรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

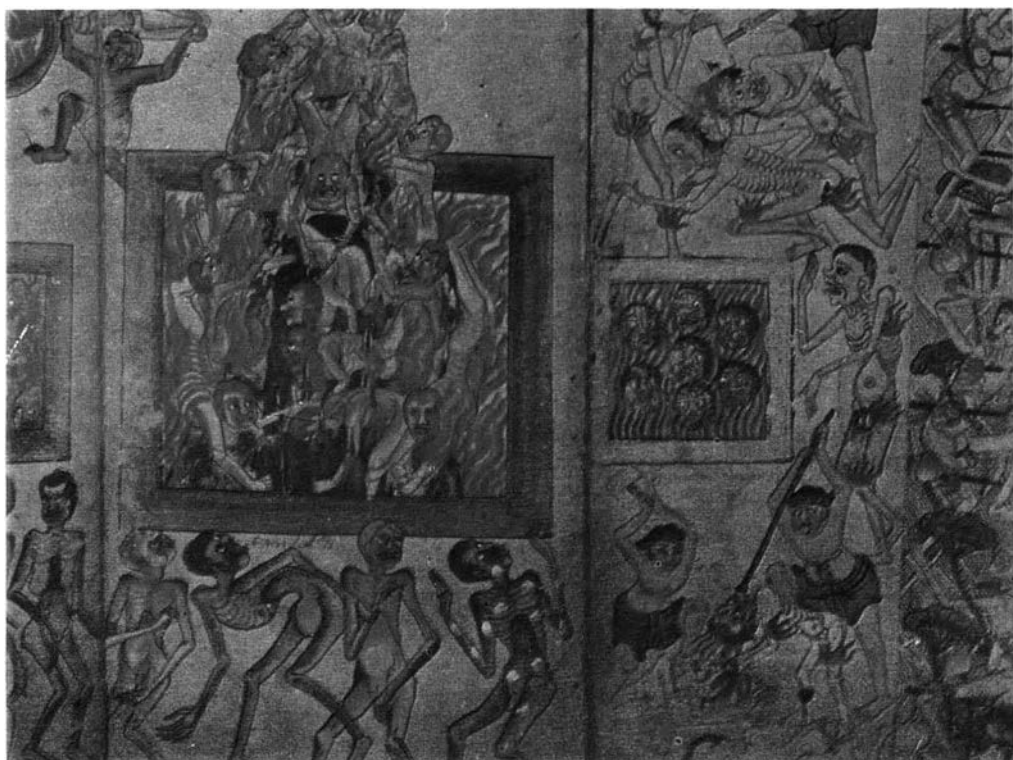
ภาพเขียนธรรมชาติแบบอย่างจีน สมัย ร.3 วัดทองธรรมชาติ กรุงเทพฯ

ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดมณีมาวาส อ.เมือง จังหวัดสงขลา (วัดกลาง)
(เวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร กัณฑ์มัทรี กัณฑ์ชูชก)

ภาพพุทธประวัติ ตอนพระพุทธเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ จิตรกรรมฝาผนังจาก วัดทองธรรมชาติ กรุงเทพมหานคร

ภาพไตรภูมิ แสดงขุมนรกต่างๆ จากสมุดภาพไตรภูมิ ฉบับกรุงธนบุรี

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ หนังสือราชการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศาสตราจารย์ ดร.สันติ เล็กสุขุม
คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ กรุงเทพมหานคร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนั่น สี่มาตรัง
คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ กรุงเทพมหานคร
3. อาจารย์อาภรณ์ ณ สงขลา หัวหน้าฝ่ายอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง
กองโบราณคดี กรมศิลปากร กรุงเทพมหานคร
4. อาจารย์สมโภชน์ ทองแดง
ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ งานมาตรฐานการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร 2183530

ที่ ทม 0309/1418

วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2540

เรื่อง ขอความร่วมมือในการวิจัย

เรียน ท่านอธิการบดี

เนื่องด้วย นายสมชาย สนนก นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์เรื่อง "คุณค่าในจิตกรรมฝาผนังไทย ตามการรับรู้ของนิสิตสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สลักชนัน ศรีบุรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยนำเครื่องมือวิจัยมาเก็บรวบรวมข้อมูลกับ นิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปศึกษา ปีการศึกษา 2539 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ นายสมชาย สนนก ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ คุภวัณณ์ ชูติวงศ์)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะรวบรวมความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับคุณค่าใน จิตรกรรมฝาผนังไทย ด้านคุณค่าทางเรื่องราวและคุณค่าทางศิลปะ ตามการรับรู้ของนิสิตสาขาวิชา ศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย การวิจัยครั้งนี้ไม่มีเจตนา ที่จะประเมินบุคคลใดหรือสถาบันใด และไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด คำตอบทุกคำตอบจะเป็นไปตาม ความคิดเห็นของแต่ละบุคคล ขอให้โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อด้วยความจริงใจ คำตอบของท่าน จะถือเป็นความลับและไม่มีผลกระทบต่อการศึกษาของท่านแต่ประการใด

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าในจิตรกรรมฝาผนังไทย ด้านคุณค่าทางเรื่องราวและคุณค่าทางศิลปะ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 คำถามแบบปลายเปิดเพื่อแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง () ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

1) () ชาย

2) () หญิง

2. อายุ

1) () ต่ำกว่า 20 ปี

2) () 21-25 ปี

3) () 26-30 ปี

4) () สูงกว่า 30 ปี

3. สถาบันที่กำลังศึกษาอยู่
 - 1) () จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - 2) () มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 - 3) () มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 - 4) () มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 - 5) () มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
4. หลักสูตรที่กำลังศึกษาอยู่
 - 1) () หลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี
 - 2) () หลักสูตร 4 ปี
5. ท่านคิดว่าท่านเป็นผู้ที่มีความถนัดทางศิลปะอยู่ในระดับใด
 - 1) () น้อยมาก
 - 2) () น้อย
 - 3) () ปานกลาง
 - 4) () ค่อนข้างมาก
 - 5) () มาก
6. ท่านสนใจวิชาศิลปะไทยหรือวิชาศิลปะเบื้องต้นหรือไม่
 - 1) () ไม่สนใจ
 - 2) () สนใจน้อย
 - 3) () สนใจปานกลาง
 - 4) () สนใจมาก
7. ถ้าท่านสนใจ ความสนใจของท่านอยู่ในระดับใด
 - 1) () สนใจน้อย
 - 2) () สนใจปานกลาง
 - 3) () สนใจมาก
8. ท่านเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทยโบราณมากน้อยเพียงใด
 - 1) () ไม่เห็นความสำคัญ
 - 2) () เห็นความสำคัญน้อย
 - 3) () เห็นความสำคัญปานกลาง
 - 4) () เห็นความสำคัญมาก
9. ท่านคิดว่าจิตรกรรมฝาผนังไทยโบราณมีคุณค่าอยู่ในระดับใด
 - 1) () ไม่มีคุณค่า
 - 2) () มีค่าน้อย
 - 3) () มีค่าปานกลาง
 - 4) () มีค่ามาก
10. ท่านเคยเข้าชมจิตรกรรมฝาผนังไทยโบราณมากน้อยเพียงใด
 - 1) () 1 ครั้ง
 - 2) () มากกว่า 1 ครั้ง โปรดระบุจำนวน.....ครั้ง
 - 3) () ไม่เคยเข้าชม

- ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าในจิตรกรรมฝาผนังไทย ตามการรับรู้ของนิสิตสาขาวิชา ศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย
- คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหมายเลขที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน มากที่สุด 5 ระดับ ดังต่อไปนี้
- 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะข้อความดังกล่าวตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วย เพราะข้อความดังกล่าวตรงกับความคิดเห็นของท่านเป็นส่วนมาก
- 3 หมายถึง ไม่แน่ใจ เพราะข้อความดังกล่าวตรงกับความคิดเห็นของท่านบางส่วน และไม่ตรงกับความคิดเห็นของท่านบางส่วน
- 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย เพราะข้อความดังกล่าวไม่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเป็นส่วนมาก
- 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะข้อความดังกล่าวไม่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเลย

ตัวอย่าง

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
0. จิตรกรรมฝาผนังไทย แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนานั้น แสดงให้เห็นว่าคนโบราณเกรงว่าอนาคตข้างหน้าพุทธศาสนาจะเสื่อมหายไป		✓			
<u>หมายความว่า</u> ท่านเห็นด้วยว่า จิตรกรรมฝาผนังไทย แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนานั้น แสดงให้เห็นว่าคนโบราณเกรงว่าอนาคตข้างหน้า พุทธศาสนาจะเสื่อมหายไป					

ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าในจิตรกรรมฝาผนังไทย

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
<p><u>คุณค่าทางเรื่องราว</u></p> <p>ก. <u>เรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์และธรรมชาติของมนุษย์</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เรื่องราวในจิตรกรรมฝาผนังไทยที่ปรากฏแสดงถึงอารมณ์ที่เด่นชัดทั้งดีใจ เศร้าใจ สนุกสนานและขบขันอันเป็นธรรมชาติของคนในสมัยก่อน 2. ภาพเชิงสังวาส (การปฏิบัติกามกริยา) ช่างเขียนแสดงออกอย่างงดงามเปิดเผย เพื่อเพิ่มชีวิตชีวาให้จิตรกรรมฝาผนังไทย น่าสนใจมากยิ่งขึ้น 3. ช่างเขียนจะสอดแทรกอารมณ์ความรู้สึก เฉพาะตัวลงในจิตรกรรมฝาผนังด้วยเสมอ จึงปรากฏให้เห็นรูปแบบที่ไม่ซ้ำกัน 4. เรื่องราวตัวละครที่แสดงอารมณ์รัก โกรธ ทะเลาะวิวาท ฯลฯ ในจิตรกรรมฝาผนังไทย นิยมแสดงออกด้วยเส้นและท่าทางในทำนาฏศิลป์ไทย 					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
<p>5. เรื่องราวในจิตรกรรมฝาผนังไทยที่ปรากฏความรู้สึกหลากหลายอารมณ์ ตามที่พบเห็นทั่วทุกภูมิภาคก็เพื่อดึงดูดความสนใจให้เกิดข้อคิดคติธรรม และความเพลิดเพลินน่าติดตาม</p> <p>6. เรื่องราวในจิตรกรรมฝาผนังไทยที่แสดงถึงอารมณ์น่าเกลียด น่ากลัวและเกินจริงสะท้อนให้เห็นจินตนาการและภูมิปัญญาช่างในการสร้างสรรค์ผลงาน</p> <p>ข. เรื่องราวที่มนุษย์เกี่ยวข้องกับมนุษย์ด้วยกัน</p> <p>1. ภาพบุคคลชั้นสูงและกลุ่มคนธรรมดาสามัญที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังจะเห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน ทั้งอาภักดิ์ปรีชา การแต่งกาย การตัดเส้นหรือลงเส้น จุดประสงค์เพื่อแสดงการแบ่งชนชั้นตัวละคร</p> <p>2. ชีวิตชาวบ้านในจิตรกรรมฝาผนังไทยนิยมถ่ายทอดเรื่องราวไว้ในส่วนที่ไม่ใช่จุดเด่นของภาพเพื่อเป็นส่วนประกอบให้ภาพมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น</p> <p>3. จิตรกรรมฝาผนังไทยที่ปรากฏแต่ละภูมิภาคสะท้อนถึงความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพชีวิตครอบครัวและสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น</p>					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
<p>4. ความรัก ความผูกพัน การอยู่ร่วมกันอย่างอบอุ่น แสดงให้เห็นสภาพสังคมอันสูงส่งมีจิตใจที่เอื้ออารีย์ดังปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังไทย</p> <p>5. การถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองพบเห็นลงในจิตรกรรมฝาผนังไทยไว้ด้วยเสมอ เช่น การละเล่นต่าง ๆ การแต่งกาย การค้าขาย ฯลฯ ถือเป็นการจดบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญยิ่ง</p> <p>6. เรื่องราวพิธีกรรมทางศาสนาในจิตรกรรมฝาผนังไทย เช่น พิธีบวชนาค พิธีทอดกฐิน ฯลฯ สะท้อนถึงการดำรงชีวิตที่เป็นไปตามคำสอนของพระพุทธศาสนา</p> <p>ค. <u>เรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม</u></p> <p>1. จิตรกรรมฝาผนังไทยได้นำธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาเป็นส่วนประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานให้เกิดคุณค่าทางสุนทรียภาพ เช่น ป่า เขา ฯลฯ</p> <p>2. รูปทรงอาคารบ้านเรือนในจิตรกรรมฝาผนังไทย ช่างจะเขียนในแง่มุมต่าง ๆ ตามที่ตนชอบด้วยเส้นที่ง่าย ๆ อย่างชัดเจน แสดงถึงลักษณะการปลูกบ้าน การอยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมของสังคมยุคนั้น</p>					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
<p>3. สิ่งแวดล้อมทางสถาปัตยกรรมในจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏ นับเป็นการประยุกต์รูปแบบในเชิงช่างให้สัมพันธ์กับเนื้อเรื่องได้อย่างกลมกลืน</p> <p>4. บริเวณพื้นหลังในจิตรกรรมฝาผนังไทย นิยมเขียนเป็นฉากธรรมชาติ ทิวทัศน์ จุดประสงค์ประการหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาริเวณเนื้อที่ว่าง</p> <p>5. บรรยากาศส่วนรวมที่เกิดจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจิตรกรรมฝาผนังไทย ถือเป็นโครงสร้างหลักของภาพที่ปรากฏอยู่บนช่องผนังนั้น</p> <p>6. เรื่องราวที่ถูกถ่ายทอดในจิตรกรรมฝาผนังไทย มีวิวัฒนาการต่อเนื่องเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับกาลเวลา</p> <p>ง. <u>เรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งที่ไม่มิตัวตน</u></p> <p>1. จิตรกรรมฝาผนังไทยที่เกิดจากแนวความคิดและมโนภาพที่ไม่เหมือนจริง เช่น การเขียนภาพเทวดาภาพนางฟ้า ฯลฯ ถือเป็นการสร้างสรรค์ในสิ่งที่เป็นนามธรรม</p>					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
<p>2. จิตรกรรมฝาผนังไทยที่แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับเทพและกษัตริย์ตามคตินิยมในอดีตเป็นความศรัทธาเกิดทูนบูชาพระมหากษัตริย์ให้ทรงเป็นดังสมมติเทพ</p> <p>3. เรื่องราวในจิตรกรรมฝาผนังไทยที่แสดงคติความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ดังภาพนรกสวรรค์ ฯลฯ สะท้อนถึงภูมิปัญญาของช่างในเชิงเตือนสติให้มนุษย์กระทำความดี</p> <p>4. จิตรกรรมฝาผนังไทยที่เกี่ยวกับศาสนาพุทธประวัติ ชาดก ฯลฯ เป็นการแสดงเรื่องราวสมมติ ไม่มีตัวตน และเนื้อความเป็นจริง</p> <p>5. เรื่องราวในจิตรกรรมฝาผนังไทยที่แสดงพิธีกรรมทางพุทธศาสนา สะท้อนถึงความศรัทธา ความเชื่อ และวัฒนธรรมประเพณีอันเก่าแก่</p> <p>6. เรื่องราวในจิตรกรรมฝาผนังไทยที่เกิดจากจินตนาการของช่าง จำเป็นต้องอาศัยรูปแบบท่าทางของคนและสิ่งแวดล้อมประกอบในการถ่ายทอด</p>					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
<p>คุณค่าทางศิลปะ โดยเน้นสุนทรียภาพ</p> <p>ก. <u>ความงาม</u></p> <p>1. เรื่องราวที่น่าสนใจ เนื้อหาหรือความหมาย ในการแสดงออก รูปทรงที่ประสานกลมกลืน ทำให้ผลงานจิตรกรรมฝาผนังไทยมีคุณค่าทาง ด้านสุนทรียภาพ</p> <p>2. การตัดเส้นส่วนต่างๆ ของภาพ คน สัตว์ อาคาร ต้นไม้ ฯลฯ ในจิตรกรรมฝาผนังไทย จุดมุ่งหมายเพื่อต้องการเน้นรูปทรงให้ชัดเจน ให้ชัดเจนสวยงามขึ้น</p> <p>3. จิตรกรรมฝาผนังไทย ความปราณีตของเส้น รอบนอกและความประสานกลมกลืน จะเป็น ตัวแสดงออกตามอารมณ์ ความรู้สึก ลักษณะ ท่าทางของตัวละครเป็นหลัก แทนการเขียน แบบเหมือนจริง</p> <p>4. สุนทรียภาพในงานจิตรกรรมฝาผนังไทยย่อม เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ดังนั้นความงามที่ปรากฏ ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจและการรับรู้ของผู้ชม เป็นสำคัญ</p>					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
<p>5. จิตรกรรมฝาผนังไทยมีรูปแบบตามคตินิยมใช้เส้น สี รูปทรง น้ำหนัก แสดงความละเอียดอ่อน งดงาม ทำให้แปลกตาน่าชื่นชม</p> <p>6. ความเรียบง่ายและความบริสุทธิ์ในการถ่ายทอดงานจิตรกรรมฝาผนังไทย เปรียบเหมือนแรงจูงใจแฝงเร้นที่กระตุ้นความรู้สึกผู้ชมให้คล้อยตาม ชอบ พอใจ</p> <p>ข. <u>ความรู้สึกซาบซึ้ง</u></p> <p>1. จิตรกรรมฝาผนังไทยมีอิทธิพลต่อจิตใจที่ก่อให้เกิดความอึ้งเอิบใจ ความพึงพอใจ ความรู้สึกภาคภูมิใจ ยกย่อง และเห็นคุณค่า</p> <p>2. ความรู้สึกประทับใจในจิตรกรรมฝาผนังไทยขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจ อารมณ์ตอบสนองและทัศนคติที่มีต่อผลงานนั้น</p> <p>3. เรื่องราว รูปทรง เนื้อหาในจิตรกรรมฝาผนังไทย คือเป้าหมายสำคัญที่ผู้ชมจะต้องสัมผัสให้ได้ เพราะถือว่าเป็นแก่นของผลงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง</p> <p>4. จิตรกรรมฝาผนังไทยเปรียบเสมือนตำราเรียนที่ช่างเขียนบันทึกถ่ายทอดจากประสบการณ์ในอดีตก่อให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจ ศรัทธาและหวงแหน</p>					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
<p>5. ความรู้สึกที่มีต่อจิตรกรรมฝาผนังไทยย่อมแตกต่างกันตามการรับรู้ เพราะเงื่อนไขการรับรู้ทางศิลปะมิได้ขึ้นอยู่กับผู้รับรู้และตัวผลงานเพียงเท่านั้น จันอยู่กับสภาพแวดล้อมและสังคม</p> <p>6. ความรู้สึกซาบซึ้งในจิตรกรรมฝาผนังไทยที่ปรากฏต่อผู้พบเห็น ถือเป็นเอกสารสำคัญที่บันทึกความรู้สึกหรืออารมณ์ในอดีตจากข้อเท็จจริงที่ช่างเขียนได้บรรจงถ่ายทอดลงไว้</p> <p>ค. <u>ความรู้</u></p> <p>1. เทคนิคการเขียนจิตรกรรมฝาผนังไทยด้วยสีฝุ่น เป็นเทคนิคพิเศษเฉพาะของไทย สมควรสงวนรักษาและส่งเสริมให้สูญไป</p> <p>2. เรื่องราวในจิตรกรรมฝาผนังไทยที่ปรากฏเด่นชัดที่สุด คือการเขียนเรื่องในพุทธศาสนา เช่น อดีตพระพุทธรเจ้า พุทธประวัติ ชาดก ฯลฯ ตามความเชื่อของสังคมไทยในอดีต</p> <p>3. จิตรกรรมฝาผนังไทยในอดีตมีการนำเรื่องราวจากวรรณคดีมาเขียน เช่น สังข์ทอง อิเหนา ฯลฯ มีจุดมุ่งหมายประการสำคัญเพื่อให้ข้อคิดคติธรรม ความสนุกสนานและเกิดความเพลิดเพลิน</p>					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
<p>4. ลักษณะพิเศษในจิตรกรรมฝาผนังไทยที่สำคัญคือ การใช้ทัศนวิทยาด้วยเส้นขนาน โดยจัดภาพให้อยู่บนพื้นราบเดียวกัน ตั้งซ้อนกันหรือที่เรียกว่า ภาพ 2 มิติ</p> <p>5. จิตรกรรมฝาผนังไทยที่ปรากฏถือเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ ทั้งด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ควรค่าแก่การอนุรักษ์ให้อนุชนได้ศึกษา</p> <p>6. จิตรกรรมฝาผนังไทยเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า หากเกิดการชำรุดเสียหาย การบูรณะควรรักษาให้มั่นคงแข็งแรงและปลอดภัย</p> <p>ง. <u>การรับรู้</u></p> <p>1. รูปแบบที่สมจริงผสมผสานรูปแบบอันเป็นอุดมคติที่ถูกถ่ายทอดในจิตรกรรมฝาผนังไทย แสดงถึงความเข้าใจ เทคนิค วิธีการ และวิวัฒนาการของช่าง</p> <p>2. สี ช่างเขียนใช้ดิน หิน หรือสีจากพืชที่ได้จากธรรมชาติในการสร้างภาพให้กลมกลืนนุ่มนวล จึงไม่เห็นสีที่แข็งทื่อ หรือไม่เข้ากับจิตรกรรมฝาผนังไทยโบราณ</p>					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
<p>3. การใช้สีระบายภาพคน สัตว์ อาคาร บ้านเรือน ให้มีลักษณะแบบเรียบ 2 มิติ เพื่อแสดงให้เห็นสิ่งสมมติต่าง ๆ ที่ง่ายต่อการสื่อความหมาย และทำความเข้าใจ</p> <p>4. ในจิตรกรรมฝาผนังไทย ช่างเขียนใช้เส้น ลินเทา หรือ การใช้ภาพลมน้ำ ภูเขา ต้นไม้ เป็นเส้นแบ่งภาพ เพื่อจัดภาพเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เรียงลำดับกันบนพื้นผนัง</p> <p>5. จิตรกรรมฝาผนังไทยมีรูปแบบเฉพาะทั้งเรื่องราว เทคนิค หลักการเขียน และการจัดองค์ประกอบภาพ แสดงถึงความตั้งใจ มุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์ผลงานให้ปราณีต วิจิตร ด้วยความพากเพียรพยายาม</p> <p>6. จิตรกรรมฝาผนังไทยตามผนังโบสถ์ วิหาร และตามอาคารสถาปัตยกรรมทั่วไป หากมองเพียงความงามที่ใช้ตกแต่งถือเป็นการรับรู้ที่ขาดทักษะทางศิลปะ</p>					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
<p>จ. <u>กระบวนการเชิงวิจารณ์</u> <u>การรับรู้ในตวงานศิลปะ</u></p> <p>1. จิตรกรรมฝาผนังไทยช่างเขียนจะถ่ายทอดรูปแบบอันเป็นอุดมคติที่มีลักษณะเฉพาะอาคัยเนื้อเรื่องจากพุทธศาสนา พุทธประวัติ ชาดก วรรณคดี ฯลฯ และสิ่งที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน สิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ มาจัดองค์ประกอบให้ดูน่าสนใจ มีการใช้สีอย่างเรียบง่าย และมักแสดงอารมณ์ขบขันสอดแทรกอยู่ในภาพด้วยเสมอ</p> <p><u>อธิบายงานศิลปะ</u></p> <p>2. จิตรกรรมฝาผนังไทยเป็นภาพเขียน 2 มิติ มีลักษณะแบนเรียบจากการระบายสี ปิดทอง และตัดเส้นขอบคม เพื่อแสดงความชัดเจนและบ่งบอกถึงอารมณ์ของตัวละคร รูปทรง ตั้งซ้อนกันแบบเส้นขนานที่จัดวางอยู่บนพื้นราบเดียวกัน หรือที่เรียกว่า "ตานกมอง" ซึ่งเป็นการจัดภาพแบบโบราณ จุดเด่นของภาพจะอยู่ในตำแหน่งที่เด่นชัดเป็นเอกภาพ นับเป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะที่มีคุณค่าทางด้านกรออกแบบอย่างยิ่ง</p>					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
<p><u>วิเคราะห์เนื้อหา</u></p> <p>3. จิตรกรรมฝาผนังไทยสร้างขึ้นจากคติความเชื่อและความศรัทธาในพุทธศาสนา คำสั่งสอนและหลักธรรมในการดำรงชีวิตนิยมแสดงเรื่องอดีต พระพุทธเจ้า นรก-สวรรค์ การเวียนว่ายตายเกิด บาป-บุญ ซึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้กระทำความดีละเว้นความชั่ว จึงนิยมสร้างบุญกุศลเพื่อเป็นพุทธบูชาต่อองค์พระพุทธเจ้า และหวัง ความสุขในภพหน้า เป็นการสะท้อนแนวคิด พฤติกรรมและวิถีชีวิตของสังคมในอดีต</p> <p><u>ตัดสินคุณภาพ</u></p> <p>4. จิตรกรรมฝาผนังไทยมีคุณค่าทางสุนทรียภาพหรือความงามอันเกิดจากการประสานกลมกลืนของรูปทรงที่มีเส้น พื้นผิว น้ำหนักอ่อนแก่ เป็นองค์ประกอบ ถ่ายทอดเรื่องราวทางพุทธศาสนาที่ผ่านมาในอดีต โดยการเขียนเลียนแบบของจริงจากมนุษย์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ให้ปรากฏเนื้อหาถึงความเชื่อ ความศรัทธา เกิดความรู้สึกสะเทือนใจ ประทับใจ เอิบอ้อมใจ ถือเป็นงานจิตรกรรมไทยที่มีความละเอียดอ่อนปราณีต งดงามและทรงคุณค่า</p>					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไป เกี่ยวกับคุณค่าในจิตรกรรม
ฝาผนังไทย การอนุรักษ์ และการศึกษา

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับคุณค่าในจิตรกรรมฝาผนังไทย
การอนุรักษ์ และการศึกษา

1. ในฐานะที่ท่านเป็นนิสิตศิลปศึกษา ท่านจะมีวิธีการส่งเสริมนิสิตในสถาบันการศึกษาของท่านให้
ตระหนักในคุณค่าของจิตรกรรมฝาผนังไทยอันเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. ท่านมีแนวทางอย่างไร ในการสร้างทัศนคติให้คนในชาติเกิดความรัก ความหวงแหน และ
เห็นความสำคัญในการอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังไทยให้คงอยู่สืบไปในอนาคต

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ท่านคิดว่าแนวโน้มของการเรียนการสอนศิลปศึกษา ควรจะมีบทบาทในการเผยแพร่ศิลปะและศิลปวัฒนธรรมของชาติอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ความคิดเห็นทั่วไปและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนในสาขาวิชาศิลปศึกษา โดยเฉพาะวิชาศิลปะไทยและวิชาศิลปะไทยเบื้องต้น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้เขียน

นายสมชาย สนนก เกิดวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2507 ที่อำเภอบางกะปิ จังหวัด กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในปีการศึกษา 2533 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2536

ปัจจุบันรับราชการที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ตำแหน่งนักวิชาการช่างศิลป์ ระดับ 5 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี